

Biologisk mangfold
Stokmarknes lufthavn, Skagen
Hadsel kommune, Nordland

BM-rapport nr 6-2012

Dato: 01.10.2013

Tittel: BM-rapport nr. 6 (2012). Biologisk mangfold på Stokmarknes lufthavn, Skagen, Hadsel kommune, Nordland.	Emneord: Biologisk mangfold Naturtyper, vilt, rødlistearter Forvaltning Stokmarknes lufthavn, Skagen
Prosjektansvarlig: Rune Solvang (Asplan Viak) Prosjektmedarbeider: Oddmund Wold	Dato: 01.oktober.2013
Oppdragsgiver: AVINOR	Oppdragsreferanse AVINOR: Ingunn Saloranta (prosjektleder)
Referanse: Wold, O. & Solvang, R. 2013. Biologisk mangfold på Stokmarknes lufthavn, Skagen. Avinor BM-rapport nr. 6 – 2012.	
Sammendrag: Det er gjennomført kartlegging av biologisk mangfold på Stokmarknes lufthavn, Skagen, Hadsel kommune i 2012. Kartleggingen er en del av Avinors kartlegging av biologisk mangfold på alle større sivile lufthavner i Norge. Arbeidet ble startet opp i 2008. Kartleggingen bygger på metodikk i håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning og kravspesifikasjon på kartlegging av biologisk mangfold på Forsvarets eiendommer. Rapporten gir en beskrivelse av flora, vegetasjonsbildet og fuglelivet innenfor lufthavnområdet og i influensområdet. Innenfor Stokmarknes lufthavn, Skagen, er det ikke kartlagt naturtypelokaliteter. Arealene ved rullebanen og sidearealene inne i lufthavnområdet innehar hovedsakelig triviell engvegetasjon som blir slått regelmessig, og av den grunn er det ikke registrert noen naturtypelokaliteter. Tre viltområder, er registrert i influensområdet, som for Stokmarknes sin del er definert som ca. 2 – 3 km avstand utenfor lufthavna. Av disse er to viktige områder (B) kartlagt tidligere, mens en svært viktig (A) er kartlagt ved denne undersøkelsen. På sørsiden av lufthavna er det registrert skjellsandforekomster, som regnes som en marin naturtype etter DN-håndbok 19. Forekomsten er rapportert av oss til NGU som i samarbeid med Havforskningsinstituttet og NIVA foretar kartlegging av marine naturtyper, deriblant skjellsandforekomster i 2012-2013. I viltområdet Hakaneset (A), rett vest for lufthavna, er det registrert mange rødlistearter. Området er viktig både som hekkeområde og som raste- og næringsområde for våtmarksfugl på trekk. Trolig hekker også svarthalespove (EN) enkelte år. Dette er en prioritert art etter Naturmangfoldloven, og egne forskrifter for forvaltning av arten ble fastsatt 20.5.2011. Det er også registrert hekking av de nasjonalt sjeldne og rødlistede artene snadderand (NT), stjertand (NT) og skjeand (NT), samt en rekke andre arter som brunnakke, gravand, vipe (NT) og steinvender. Brushane (VU) har spillplass i området, og hekker trolig. Av årvisse hekkefugler er også stokkand, brunnakke, krikand, siland, ærfugl, grågås, fiskemåke (NT), steinvender, vipe (NT), rødstilk, tjeld og svartbak. Hettemåke (NT) og rødnebbterne har også forsøkt å hekke, men hekkingene har i de fleste tilfeller mislyktes, av ukjent årsak. Skagenmyran (B) nord for lufthavna er også viktige hekke- og leveområder for noen rødlistede arter, som fiskemåke (NT), tyvjo (NT) og oter (VU). Smålom og småspove hekker også. Et viktig rasteområde for kortnebbgås og andre våtmarksfugler, Hauknes (B), er tidligere kartlagt nord-øst for lufthavna.	

Forsidebilde: Oversiktsbilde Stokmarknes lufthavn. (kilde: <http://www.panoramio.com/photo>).

INNHOOLD

1	INNLEDNING.....	3
1.1	BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD OG TRUSLER	3
1.2	REGJERINGENS POLITIKK FOR BIOLOGISK MANGFOLD	4
1.3	OM AVINOR	4
1.4	AVINORS ARBEID MED BEVARING AV BIOLOGISK MANGFOLD	4
2	METODE	6
2.1	DATAINNSAMLING	6
2.2	DOKUMENTASJON	7
2.3	NATURTYPELOKALITETER	7
2.4	VILTOMRÅDER	7
2.5	RØDLISTEARTER	8
2.6	FREMMEDE ARTER.....	8
2.7	AKTIVITETER SOM PÅVIRKER DET BIOLOGISKE MANGFOLDET.....	9
2.8	FORVALTNINGSRÅD	10
2.9	KART OG DATABASE.....	11
3	NATURFORHOLD.....	12
3.1	STOKMARKNES LUFTHAVN, SKAGEN	12
3.2	EKSISTERENDE DOKUMENTASJON OM BIOLOGISK MANGFOLD.....	13
3.3	BERGGRUNN OG LØSMASSE	14
3.4	GENERELLE NATURFORHOLD	15
3.5	SKJØTSEL.....	15
3.6	VEGETASJON OG FLORA.....	15
3.7	FUGL OG PATTEDYR	19
3.8	NATURTYPELOKALITETER	20
3.9	VILTOMRÅDER	21
3.9.1	<i>Hakaneset</i>	22
3.9.2	<i>Skagenmyran</i>	25
3.9.3	<i>Hauknes</i>	26
3.10	RØDLISTEARTER	28
3.11	FREMMEDE ARTER.....	28
3.12	FORVALTNING	28
4	KILDER	29

1 INNLEDNING

Avinor har fra 2008 igangsatt kartlegging av biologisk mangfold på sivile lufthavner i Norge etter at Forsvarsbygg har kartlagt biologisk mangfold på militære lufthavner. Forsvarsbygg sine kartlegginger viste at mange lufthavner har store naturverdier. I alt 46 sivile lufthavner skal etter planen kartlegges i perioden 2009-2014, hvorav Stokmarknes lufthavn, Skagen, er en av dem. Kartleggingen gjennomføres etter standard nasjonale metodikk for kartlegging av biologisk mangfold fra Direktoratet for naturforvaltning, se metodekapittel i vedlegg.

Flere av lufthavnene har tidligere fått dokumentert store naturverdier innenfor lufthavnen eller i nærområdet. Andre igjen har potensial for interessante naturverdier som hittil er ukjente, men det er også flere lufthavner som trolig har liten naturverdi. Mange lufthavner ligger ved elvedeltaer, elvekanter, strandflater eller lignende flate områder som fra naturens side i mange tilfeller er biologisk rike områder, men som også er lette å bygge ut. Mange lufthavner deler allerede grenser med naturvernområder, spesielt vernende våtmarker. En rekke truede arter er samtidig registrert. Generelt har mange lufthavner viktige "åpenmarkshabitater" som er leveområder for mange arter, inklusive truede arter. Ugjødslende/lite gjødslende enger (slåttemarker, folkelig omtalt som blomsterenger) finnes ved flere rullebaner og er betinget av den skjøtsel som har vært drevet på lufthavnene. Spesielt de eldre lufthavnene har viktige naturverdier knyttet til ugjødslende/lite gjødslende sidearealer. Her har stedegne masser med frøbanker i jorda lagt forholdene til rette for artsrike blomsterenger som vedlikeholdes ved den skjøtsel som gjennomføres i dag. Slike ugjødslende slåttemarker/beitemarker var tidligere vanlig i jordbrukslandskapet men gjengroing på den ene siden og gjødsling på den andre siden har redusert arealer og naturverdier knyttet til disse naturtypene i stort omfang de siste tiårene. Lufthavnene utgjør dermed viktige erstatningsbiotoper for slike naturtyper. Både truede og sjeldne karplanter, markboende sopper og ulike insektgrupper som sommerfugler, biller og veps samt fuglearter er knyttet til slike ugjødslende åpenmarksarealer.

1.1 Bevaring av biologisk mangfold og trusler

Bevaring av naturmiljø, spesielt i forhold til truede naturtyper og truede arter er en stor utfordring. Den viktigste årsaken til tap av biologisk mangfold i Norge er at artenes leveområder nedbygges eller forandres sterkt ved endret arealbruk. De viktigste negative påvirkningsfaktorene er direkte nedbygging, intensiv skogsdrift, drenering, grøfting og gjenfylling av våtmark, myr og andre fuktige områder og intensiv landbruksdrift ved gjødsling på den ene siden og gjengroing av viktige kulturmarkstyper på den andre siden. Spredning av fremmede arter og klimaendringer er andre alvorlige påvirkningsfaktorer som i økende grad påvirker det biologiske mangfoldet negativt i tillegg til de nevnte negative påvirkningsfaktorer. Mange av disse påvirkningsfaktorene gjør seg gjeldende ved utbygging, drift og vedlikehold av lufthavner. Det er derfor viktig at lufthavnene kjenner til naturverdier på sine eiendommer slik at man på best mulig måte kan ivareta naturverdiene.

1.2 Regjeringens politikk for biologisk mangfold

Regjeringen har en målsetning om at Norge og sektormyndighetene skal forvalte naturen slik at arter som finnes naturlig skal sikres i levedyktige bestander og at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes. Norge har som mål at tapet av biologisk mangfold skal stanses innen 2010. Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) "Biologisk mangfold - Sektoransvar og samordning" gir retningslinjer for hvordan sektorene, inklusive Avinor, skal ivareta hensynet til biologisk mangfold på de eiendommene Avinor forvalter. Regjeringen har underskrevet en rekke internasjonale avtaler som forplikter Norge til å ivareta biologisk mangfold; hvor (1) Rio-konvensjonen av 1992 – konvensjonen om biologisk mangfold; (2) Bonnkonvensjonen av 1983 for beskyttelse av trekkende arter og (3) Bernkonvensjonen av 1979 for beskyttelse av truede arter er de viktigste. Naturmangfoldloven ble vedtatt 1.7.2009 og denne loven vil i større grad gi et juridisk vern til truede arter og naturtyper. Blant annet inneholder loven et generelt krav om aktsomhet for å unngå skade på naturmangfoldet (§ 6) og krav om at beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på et godt kunnskapsgrunnlag (§ 8).

1.3 Om Avinor

Avinor ble opprettet som aksjeselskap, heleid av staten, 1. januar 2003. Eierskapet forvaltes av Samferdselsdepartementet. Avinor har ansvaret for å planlegge, videreutvikle og drive et samlet lufthavnsnett i Norge. Avinor driver 46 lufthavner i Norge, derav 12 i samarbeid med Forsvaret. Virksomheten omfatter også kontrolltårn, kontrollsentraler og teknisk infrastruktur for flynavigasjon. Sikkerhet har høyeste prioritet for Avinor. Avinor er ansvarlig for å opprettholde riktig sikkerhetsnivå på alle lufthavner. Selskapet er selvfinansierende.

1.4 Avinors arbeid med bevaring av biologisk mangfold

Avinor har som målsetning å redusere miljøbelastningen av sin virksomhet. Avinors styringssystem bygger på forskriftskrav og kvalitetsstandarden ISO 9001. Hovedfokus har vært å begrense miljøskadelige utslipp til vann og grunn og å redusere flystøy. Virksomhet på lufthavnene som kan påvirke ytre miljø er spesielt flyavising, baneavising, sprøyting, lagring og håndtering av kjemikalier, håndtering av forurenset avløpsvann, flystøy og forurensning ved brannøvelser. Avinor arbeider også med opprydding og overvåking av forurenset grunn. Biologisk mangfold har ikke vært et prioritert innsatsområde inntil 2008. I forhold til biologisk mangfold er nye aktiviteter som kan påvirke biologisk mangfold knyttet til nedbygging av areal, gjødsling og avskyting av fugl.

Avinor og samferdselsetatene er omfattet av Nasjonal Transportplan 2010-2019 hvor Samferdselsdepartementet har fastlagt følgende etappemål for biologisk mangfold: "Unngå inngrep i viktige naturområder og ivareta økologiske funksjoner". For å kunne forvalte og ivareta viktige områder for biologisk mangfold er det helt nødvendig å kartlegge hvor de viktige

områdene finnes. Blant flere forslag til egen måloppnåelse for transportetatene er følgende spesielt relevant for Avinor:

- Redusere antall konflikter mellom det eksisterende transportnettets og biologisk mangfold.
- Ivareta viktige økologiske funksjoner både ved bygging av ny og ved utvikling, drift og vedlikehold av eksisterende infrastruktur
- Stanse tapet av biologisk mangfold gjennom vektlegging og oppfølging av de overnevnte hensyn gjennom alle planfaser, byggefasen og ved drift og vedlikehold av transportnettets.
- De største utfordringene når det gjelder transportetatenes påvirkning på naturmiljøet og det biologiske mangfoldet vil være tap og / eller forringelse av leveområder eller funksjonsområder for planter og dyr.

Avinor ønsker derfor å kartlegge biologisk mangfold ved sine lufthavner for å avklare status for egen virksomhet samt tiltak for å ivareta de nevnte målene.

2 METODE

Formålet med kartleggingen er å identifisere spesielt viktige områder for biologisk mangfold innenfor lufthavnen. Det har ikke vært en målsetning å få en total karplanteliste for området. Kartlegging av karplanter innenfor eventuelle naturtypelokalitetene har hatt høyeste prioritet.

2.1 Datainnsamling

Det er utarbeidet en kravspesifikasjon som beskriver kartleggingsmetodikk for kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets områder (Forsvarsbygg 2003). Denne kartleggingsmetodikken er også benyttet ved kartleggingene av sivile flyplasser for Avinor. Kravspesifikasjonen gir føringer for rapport, kartproduksjon, lagring av digitale data og utforming av forvaltningsråd. I de etterfølgende kapitler følger en kort beskrivelse av metode for datainnsamling, dokumentasjon og verdisetting.

Kartleggingen bygger på metodikk i følgende håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning (DN):

- «Viltkartlegging» DN-håndbok 11-2000 (DN 2000)
- «Kartlegging av naturtyper» DN-håndbok 13. 2. utgave 2007 (DN 2007)
- «Kartlegging av ferskvannslokaliteter» DN-håndbok 15-2000, revidert internettversjon 2003 (DN 2003)

Videre er «Vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad 1997), «Norsk rødliste for arter 2010» (Kålås m. fl. 2010), rapporten «Truete vegetasjonstyper i Norge» (Fremstad & Moen 2001), «Norsk rødliste for naturtyper 2011» (Lindgaard & Henriksen 2011) og «Naturtyper i Norge» (Halvorsen m.fl. 2009) viktige støtterefranser ved verdisetting.

Dokumentasjon av biologisk mangfold har hovedsakelig foregått ved

- kontakt med Fylkesmannens miljøvernavdeling, kommunen(e), fagfolk og enkeltpersoner med naturfaglig kunnskap om området
- feltarbeid. Under feltarbeidet er det brukt GPS for å kartfeste lokaliteter og forekomster. Feltarbeid er utført av Oddmund Wold
- Sjekk av Artskart; www.artsdatabanken.no
- Sjekk av naturbase; <http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>

Elles er informasjon om lufthavnen gitt av Lufthavnsjef Trond Holten.

2.2 Dokumentasjon

Registreringsdelen skal være en rent faglig, verdinøytral og faktaorientert beskrivelse av naturmiljøet basert på de ulike håndbøkene fra DN (se kapittel 2.1). Under feltarbeidet ble det fokusert på naturtyper, ferskvannsmiljøer og viltområder etter DN-håndbøkene, samt forekomst av rødlistearter, forekomst av signalarter på verdifulle naturtyper/viltområder og arter som i seg selv er sjeldne og interessante (jfr. DN 2000, DN 2003, DN 2007, Kålås m.fl. 2010).

2.3 Naturtypelokaliteter

DN-håndbok 13-1999 "Kartlegging av naturtyper" (DN 2007) beskriver metodikken ved kartlegging av viktige naturtyper for biologisk mangfold. Denne håndboken fokuserer på naturtyper som er spesielt viktige for det biologiske mangfoldet, dvs. at "hverdagsnaturen" ikke kartfestes. Totalt 56 naturtyper er beskrevet i håndboka innenfor hovednaturtypene myr, rasmark/berg/kantkratt, fjell, kulturlandskap, ferskvann/våtmark, skog og havstrand/kyst. Lokalitetene verdisettes etter følgende skala:

A = svært viktig

B = viktig

C = lokalt viktig

Viktige kriterier er

- Størrelse og velutviklethet. Verdien øker med størrelsen på arealet.
- Grad av tekniske inngrep (grad av urørthet)
- Forekomst av rødlistearter
- Kontinuitetspreg (stabil tilstand/stabil påvirkningsgrad over lang tid)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)

2.4 Viltområder

DN-håndbok 11 "Viltkartlegging" (DN 2000) beskriver metodikk for viltkartleggingen. Viltkartleggingen er en kartlegging av viktige leveområder for viltarter; dvs. for fugl, pattedyr, krypdyr og amfibier, spesielt med fokus på rødlistearter.

Viktige funksjonsområder som for eksempel hekke-/yngleområder, nærings- og rasteområder, reirlokalteter, spillplasser etc. registreres, beskrives og verdisettes.

Viltområder verdisettes som naturtypelokaliteter med A, B og C-områder, selv om viltkartleggingshåndboken pr i dag ikke opererer med C-verdier. Som grunnlag for verdisetting av spesielt viktige viltområder brukes fylkesvise retningslinjer for viltkartlegging i Nordland som retningsgivende (Fylkesmannen i Nordland 2007).

2.5 Rødlistearter

En rødliste er en liste over plante- og dyrearter som er utsatt for betydelig reduksjon i antall eller utbredelse på grunn av menneskelig påvirkning og arter som i verste fall er truet av utryddelse nasjonalt (Kålås m. fl. 2010). Rødlista er utarbeidet etter Den internasjonale naturvernorganisasjonen (IUCN) sine retningslinjer for rødlisting, hvor arter klassifiseres til kategorier basert på en vurdert risiko for utdøing. Norsk rødliste for arter er i hovedsak en prognose for arters risiko for å dø ut fra Norge. Artene på rødlista er i ulik grad truet, se rødlistekategoriene i tabell 5-1. Kriteriesettene (A-E) er nærmere omtalt i Kålås m. fl. (2010). Rødlistearter nevnes i rapporten med rødlistekategori etter navnet.

Tabell 1. Rødlistekategorier i "Norsk Rødliste 2010" (Kålås m. fl. 2010).

Rødlistekategorier		Definisjon
EX	Utdødd	En art er <i>utdødd</i> når det er svært liten tvil om at arten er globalt utdødd.
EW	Utdødd i vill tilstand	Arter som ikke lenger finnes frittlevende, men der det fortsatt finnes individ i dyrehager, botaniske hager og lignende.
RE	Regionalt utdødd	En art er <i>regionalt utdødd</i> når det er svært liten tvil om at arten er utdødd fra aktuell region (her Norge). For at arten skal inkluderes må den ha vært etablert reproduserende i Norge etter år 1800.
CR	Kritisk truet	En art er <i>kritisk truet</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for kritisk truet er oppfylt. Arten har da ekstremt høy risiko for utdøing.
EN	Sterkt truet	En art er <i>sterkt truet</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sterkt truet er oppfylt. Arten har da svært høy risiko for utdøing.
VU	Sårbar	En art er <i>sårbar</i> når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sårbar er oppfylt. Arten har da høy risiko for utdøing.
NT	Nær truet	En art er <i>nær truet</i> når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel	En art settes til kategori <i>datamangel</i> når usikkerhet om artens korrekte kategoriplassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

2.6 Rødlista for naturtyper

(Lindgaard & Henriksen 2011) gir en vurdering over naturtypers risiko for å forsvinne fra Norge eller miste sin funksjon. Den internasjonale naturvernorganisasjonen (IUCN) har ikke utarbeidete retningslinjer for rødlisting av naturtyper. Derfor har det vært lite tradisjon for å vurdere truethetsgraden av naturtyper i motsetning til truede arter. Mens vegetasjonstyper er tradisjonelt definert ut fra en artssammensetning er naturtyper en kombinasjon av abiotiske faktorer som grunn- eller marktype og artssammensetning. Tilstandsendringer som følge av endret miljøbetingelser eller artssammensetning er ofte reversible hvis påvirkningsfaktoren som forårsaket endringen opphører. Det er i de fleste tilfeller endringer forårsaket av men-

neskelig aktivitet som forårsaker irreversible endringer i naturtypen. Rødlista for naturtyper brukes til en kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold. Et felles kriteriesett har blitt utviklet for å standardisere vurderingen av truetstatus av naturtyper.

Kriterier brukt i vurderingen av rødlistestatus av naturtyper (tabell 2) er

- 1) Reduksjon i areal
- 2) Få lokaliteter og reduksjon
- 3) Svært få lokaliteter
- 4) Tilstandsreduksjon

Tabell 2. Rødlistekategorier norsk rødliste for naturtyper 2010 (Lindgaard m. fl. 2011).

Rødlistekategorier		Definisjon
EX	Forsvunnet globalt	En naturtype er forsvunnet globalt når det er svært liten tvil om at naturtypen er globalt forsvunnet.
RE	Forsvunnet	Naturtyper som ikke lenger finnes i Norge. Marktypen eksisterer ikke lenger regionalt og vil ikke kunne gjenoppstå naturlig og/eller nøkkelartene i naturtypen er regionalt utdødd og sannsynlighet for reetablering er liten.
CR	Kritisk truet	En naturtype er kritisk truet (CR) når best tilgjengelig informasjon indikerer at minst ett av kriteriene 1, 2 eller 4 for kritisk truet er oppfylt. Risikoen for at naturtype forsvinner fra Norge i løpet av de kommende 50 år er ekstremt høy.
EN	Sterkt truet	En naturtype er sterkt truet (EN) når best tilgjengelig informasjon indikerer at minst ett av kriteriene 1, 2 eller 4 for sterkt truet er oppfylt. Risikoen for at naturtypen forsvinner fra Norge i løpet av de kommende 50 år er svært høy.
VU	Sårbar	En naturtype er sårbar (VU) når best tilgjengelig informasjon indikerer at minst ett av kriteriene 1-4 for sårbar er oppfylt. Risikoen for at naturtypen forsvinner fra Norge i løpet av de kommende 50 år er høy.
NT	Nær truet	En naturtype er nær truet (NT) når best tilgjengelig informasjon indikerer at minst ett av kriteriene 1-4 for nær truet er oppfylt. Naturtypen tilfredsstiller ingen av kriteriene 1-4 for CR, EN eller VU, men er nær ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå eller i nær framtid.
DD	Datamangel	En naturtype settes til kategorien datamangel (DD) når usikkerhet om naturtypens korrekte kategoriplassering er svært stor og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC (økologisk tilfredsstillende/livskraftig).

2.7 Fremmede arter

Norsk svarteliste 2012 er den offisielle oversikten over økologiske risikovurderinger for et utvalg av fremmede arter som er påvist i Norge (Gederaas m.fl. 2012). Med økologisk risiko menes om arten kan ha negative effekter på økosystemer, stedegne arter, genotyper (gjennom introgresjon) eller kan være vektor for andre arter (parasitter, sykdommer) som kan være skadelig for stedegent biologisk mangfold. Et felles kriteriesett har blitt utviklet for å standardisere vurderingene av økologiske effekter og invasjonspotensial på tvers av artsgruppe-

ne. I den siste versjonen av risikovurderinger av fremmede arter i Norge er artene delt inn i fem kategorier (se Tabell 3), derav betegnes arter i de to høyeste kategoriene som svartelistearter. Totalt 106 arter er vurdert til kategorien svært høy risiko og 110 arter er vurdert til kategorien høy risiko.

Tabell 3. Kategorier av fremmede arter i "Norsk Svarteliste 2012" (Gederaas m.fl. 2012).

Kategorier		Definisjon
SI	Svært høy risiko	Arter som er faktiske eller potensielle økologiske skadegjørere og har potensial til å etablere seg over store områder. Svartelistearter.
HI	Høy risiko	Arter som enten har begrenset/moderat evne til spredning, men utøver minst en middels økologisk effekt; alternativt har de bare små økologiske effekter, men et stort invasjonspotensial. Svartelistearter.
PH	Potensielt høy risiko	Arter som enten har store økologiske effekter, kombinert med et lite invasjonspotensial, eller et stort invasjonspotensial, men ingen kjente økologiske effekter. Disse artene inngår ikke i svartelisten.
LO	Lav risiko	Arter som har ingen dokumentert vesentlig negativ påvirkning på norsk natur. Disse artene inngår ikke i svartelisten.
NK	Ingen kjent risiko	Arter som har ingen kjent økologisk effekt og et lite invasjonspotensial. Disse artene inngår ikke i svartelisten.

2.8 Aktiviteter som påvirker det biologiske mangfoldet

En lang rekke aktiviteter kan påvirke det biologiske mangfoldet negativt. For de verdiklassifiserte områdene er det vurdert hvilke aktiviteter som kan være negative for det biologiske mangfoldet på lokaliteten. Ved vurderinger av negative påvirkningsfaktorer har vi tatt utgangspunkt i NINA-rapport "Habitatklassifisering og trusselvurderinger av rødlistearter" (Ødegaard m.fl. 2005). Videre har vi også vurdert relevante påvirkningsfaktorer som er listet opp i kravspesifikasjonen fra Forsvarsbygg for militære eiendommer (Forsvarsbygg 2003).

2.9 Forvaltningsråd

Forvaltningsråd er foreslått for å sikre lokalitetene mot skadelig påvirkning eller minimere eventuell negativ påvirkning og slik opprettholde det biologiske mangfoldet på lokaliteten. Forvaltningsrådene er råd i forhold til hvordan man skal ivareta naturverdiene på lokaliteten. Det er ikke pålegg i form av lovparagrafer eller forskrifter. Forvaltningsrådene er av den grunn presentert som "bør-råd" og ikke "skal eller må-råd". Forvaltningsrådene er presentert for hver lokalitet. Forvaltningsråd for de verdiklassifiserte områdene er lagt inn i naturdatabasen Natur2000.

2.10 Kart og database

Alle registreringer av naturtypelokaliteter, viltområder og interessante artsobservasjoner er lagt inn i databasen Natur2000 (NINA naturdata as 2005). Kartene finnes i målestokk 1:15 000 (vedlegg til rapporten). I forhold til tidligere arbeid for Forsvarsbygg er det gjort en forenkling i kartproduksjonen ved at naturtypelokaliteter og viltområder er presentert på samme kart. Det er dermed ikke behov for et sammenveid kart for disse temaene.

3 NATURFORHOLD

3.1 Stokmarknes lufthavn, Skagen

Stokmarknes lufthavn ligger i Hadsel kommune, Nordland, 4 – 5 km nordøst for kommunesenteret Stokmarknes. Lufthavna ligger på sørspissen av Langøya, på Skagen (fig. 1 og 2).

Figur 1. Stokmarknes lufthavn, Skagen (fra www.norgebilder.no).

Stokmarknes lufthavn, Skagen, (SKN) ble åpnet i 1972. Rullebanen ble dimensjonert for bruk av STOL-fly (short take off and landing.) Denne flytypen ble tatt ut av produksjon på 1980-tallet. Det har vært iverksatt tiltak for å oppgradere flyplassen til å kunne ta i mot andre flytyper, samt for å etterkomme nye sikkerhetskrav. Dette ble spesielt ivaretatt gjennom ny regulering i 2005 med påfølgende utbedring. Dagens rullebane har lengde 800 m i øst-vest-retning (870 m inkludert endefelt). Denne gir begrensninger i forhold til landingsmuligheter for større fly. Det er forventet en økning i flytrafikk, og dermed et ønske om at flyplassen tilfredsstiller krav til å ta ned større flymaskiner. Hensikten med tiltaket er å utvide dagens regulering av flyplassen mot øst slik at det kan bygges rullebane med lengde 1199 m, samt å legge inn ny atkomstveg. Det arbeides nå aktivt med planer og utredninger i forbindelse med utvidelse av rullebanen.

Operatør på Skagen lufthavn er Widerøes Flyveselskap. I dag kan Widerøe kun benytte 100-versjonen av Dash 8-fly på SKN. Disse tar 39 passasjerer. Ved en forlengelse til 1199 meter vil andre operatører og flytyper kunne trafikkere SKN. Tidligere brukte Widerøe Dash 7 og Twin Otter på disse rutene. Fra Stokmarknes har Widerøe direkte ruter til Bodø og Tromsø og Andenes. Også Lufttransport A/S (ambulansefly) og Kystvaktas fly opererer på Stokmarknes lufthavn, Skagen. De senere årene har antall passasjerer ligget omkring 100 000 – 110 000, stort sett med gradvis økende antall. Lufthavnen er den tredje mest trafikkerte av de regionale flyplassene i Norge, etter Florø og Hammerfest (<http://www.avinor.no>).

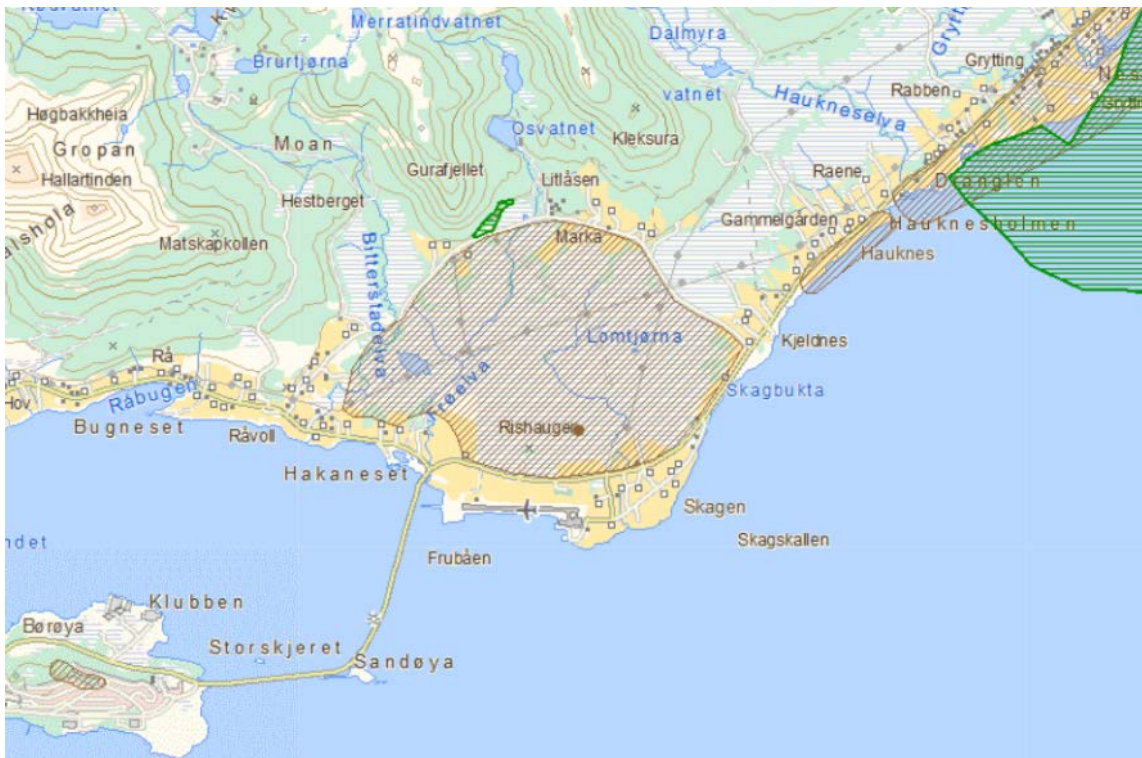

Figur 2. Stokmarknes lufthavn (kilde: <http://www.panoramio.com/photo>).

3.2 Eksisterende dokumentasjon om biologisk mangfold

Feltregistreringer ble utført 15. og 16. august 2012 av biolog Oddmund Wold, Asplan Viak. I naturbase (www.naturbase.no) er det ikke registrert *naturlig lokaliteter* i umiddelbar nærhet av lufthavna eller i influensområdet (fig. 3). Det er registrert tre viltområder i influensområdet, BA00023875 Skagenmyran (hekkeområde) på nordsiden av lufthavna, BA00023874 Hauknes (rasteområde for kortnebbgås) nord-øst for lufthavna og Hakaneset, (hekke- og rasteområde, nytt område, jf. Wold 2013).

Viltområdet BA00023875 Skagenmyran ligger nord for lufthavnområdet. I gruntvannsområdene nordøst for lufthavna, på strekningen Hauknes – Grytting - Gjerstad er det registrert bl.a. rasteområder for kortnebbgås (viltområde, verdi A). En større naturtypelokalitet, ca 4 – 6 km nordøst for lufthavna, er marine israndavsetninger kartlagt av NGU (Olsen m.fl. 2006).

Figur 3. Naturtypelokaliteter og viltområder fra naturbase (<http://geocortex.dirnat.no/silverlightViewer/?Viewer=Naturbase>).

Det foreligger noen registreringer i artskart (<http://artskart.artsdatabanken.no>) fra influens-området, men noen rapporter som omhandler naturmiljø herfra er ikke kjent. Vesterålen ornitologiske forening ved Jens-Are Johansen har bidratt med oppdatert informasjon om fugl i området. NIJOS (nå Skog og landskap) har utført vegetasjonskartlegging i området (1995 – 1997), men har kun registrert dyrka mark og gårdsbebyggelse, samt arealer av «annen nytte» (lufthavna) (Hadsel kommune 2011).

3.3 Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen i lufthavnområdet består av næringsfattige og harde/sure bergarter, diorittisk til granittisk gneis, migmatitt (<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/>) som i utgangspunktet gir næringsfattig jordsmonn. Berggrunnen er i større eller mindre grad dekket av marine strandavsetninger (<http://geo.ngu.no/kart/losmasse/>), som kan inneholde kalkholdig skjellsand, som lokalt kan gi et betydelig bedre jordsmonn mht. til surhetsgrad og næringstilgang.

Figur 4. Geologisk kart for lufthavnområdet. Høyre: Berggrunnskart. Lys rød: diorittisk – granittisk gneis og migmatitt. Orange: amfibolitt, hornblendegneis, stedvis migmatittisk. Venstre: Løsmassekart: Blå: marin strandavsetning. Grønn: tykt morenedekke. Lilla: forvittringsmateriale, Rødt: skredmateriale. Kilde: www.ngu.no. Rullebanene er angitt med sort linje.

3.4 Generelle naturforhold

Lufthavna ligger på sørspissen av Langøya, på Skagen (fig. 1- 3). Området ligger i mellom-boreal vegetasjonssone, og i svakt til klart oseanisk vegetasjons-seksjon.

Nord for lufthavna, og i hovedsak nord for rv82, er de marine avsetningene dekket av myr-torv. Her finner vi et større, relativt fattig myrområde med lokalt noe rikere partier. Deler av dette myrområdet er dyrket opp. Lufthavnområdet ligger delvis på fyllmasser. For øvrig er lufthavna omgitt av dyrket mark og beitemark på nord- og østsiden, mens i sør og vest grenser lufthavnområdet mot sjøen.

3.5 Skjøtsel

Det er utført planering og tilsåing av sidearealene/sikkerhetsområdene omkring 2006-2007. Områdene gjødsles og gresset benyttes som husdyrfor. Grasdekte arealer slås av lokale gårdbrukere to ganger i året (Lufthavnsjef Trond Holten pers.medd.).

3.6 Vegetasjon og flora

Sidearealene er i hovedsak grasdekte arealer som er gjødslet. Disse arealene huser trivielle grasarter som timotei, engrapp (*Poa pratensis* coll), enghavre, hundegras, kveke, sølvbunke, rødsvingel, kveinarter osv., i tillegg til vanlige engarter som hvitkløver, marikåpe-arter (*Alchemilla* spp.), gjetertaske, vanlig arve, hundekjeks, løvetann, tiriltunge, vanlig høymol og ryllik.

Figur 5. Sidearealene benyttes til grasproduksjon. Arealene er gjødslet, og slås vanligvis to ganger i året. Arealene domineres av trivielle engplanter. Foto: Oddmund Wold.

På sørsiden grenser lufthavnområdet mot sjøen. Fra de grasdekte sidearealene og ned mot fjæresona er det en steinsatt skrånende kant med innslag av arter både fra kulturmarka og strandvegetasjonen. Arter som ble registrert her var bl.a. geitrams, nyseryllik, vendelrot, hvitbladtistel, strandsmelle, vassarve, ryllik, strandrør, stornesle, strandrug, strandkvann, engrapp, strandmelde, klengemaure, og åkersvineblom.

På mindre partier på sørsiden er det forekomster av skjellsand. Her ble det registrert bl.a. østersurt, vendelrot, strandbalderbrå, vassarve, tungras, åkersvineblom og strandarve. Ingen spesielt kalkkrevende arter ble registrert. Sør for lufthavna er det et gruntvannsområde som inneholder vanlige tangarter som blæretang, sagtang, grisetang osv. men som antagelig også omfatter noen skjellsandområder av ukjent utbredelse. I vestenden av rullebanen er det et areal på ca. 23,5 daa med nyere fyllmasser med spredt vegetasjon med lav dekning. Tunarve, geitrams, rødsvingel, sølvbunke og småsyre ble registrert som vanlige arter her.

På nordsiden av lufthavnområdet, er vegetasjonsbildet mye det samme som på sidearealene for øvrig, men noen arter som er forvillet fra den nærliggende gravplassen opptrer i kanten langs gjerdet som akeleie, sibirvalmue (PH = potensielt høy risiko) og fjellflokk. Et areal på ca. 15 daa på nordsiden av flystripa («Steinhaugen») har antagelig tidligere vært tresatt beitemark, men er nå et åpent areal med triviell eng- og skrotemarksarter som geitrams, hundekjeks, fuglevikke, timotei, ryllik, sølvbunke og enghumleblom, men lokalt med et innslag av arter som er vanligere i skogsmark og mer naturlig vegetasjon; skrubbær, blokkebær, gullris og krekling.

Figur 6. Steinsatt kant fra de grasdekte sidearealene mot fjæresona på sørsida av rullebanen. Kanten huser arter fra både kulturmark og strandvegetasjon. Foto: Oddmund Wold.

Figur 7. Skjellsand med bl.a. østersurt og strandbalderbrå. Foto: Oddmund Wold.

Det er planer om utvidelse av lufthavnområdet mot øst, og det skal derfor gis en beskrivelse av de nærmeste arealene **utenfor lufthavnområdet**. Her er størstedelen av arealene på land enten fulldyrket mark eller innmarksbeite. Noe av beitearealene og noe tidligere dyrket mark er nå brakklagt. Beitearealene er gjødslede innmarksbeiter. Langs sjøen øst- og nord-østover fra lufthavna, på strekningen Sjurodden (Skagen) – Skagbukta, er det nå et smalt belte med frodige enger av nitrogenkrevende arter på tidligere beitemark (fig. 8). Lokalt dominerer arter som mjødukt, vendelrot, hestehavre og vanlig høymol, med innslag av mer eller mindre nitrofile arter som rødsvingel, fuglevikke, sløke, hundekjeks, kveke, ryllik, småengkall, kvassdå m. fl. Mot strandkanten inngår bl.a. noe strandsmelle og strandrør.

Figur 8. Brakklagt beitemark, tidligere gjødslet. Mjødurt, hestehavre og vendelrot er mest framtreddende. Foto: Oddmund Wold.

Fjæresona (fig. 9) er noe eksponert og utvasket mht. finmateriale, og er dominert av grov grus og stein med noe innslag av vanlige tangarter og spredte karplanter som strandarve, saltbendel, strandkjempe, rødsvingel og tangmelde.

Figur 9. Bølgeeksponert fjæresone med grov grus og stein og et ellers sparsomt vegetasjonsdekke. Foto: Oddmund Wold.

3.7 Fugl og pattedyr

Det er registrert et større viltområde med verdi B (viktig) i myrområdene på nordsiden av lufthavna, Skagenmyran. Skagenmyran er hekkeområde for blant annet tyvjo (NT), fiskemåke (NT) og svartbak, antagelig også for småspove. Oter (VU) finnes også her. Deler av dette viltområdet ligger innenfor influensområdet. Nordøst for lufthavna, i gruntvannsområdene på strekningen Hauknes – Grytting – Gjerstad, er det registrert rasteområder for kortnebbgås (viltområde med verdi A), se fig.3.

Det foreligger også noen registreringer i artskart (<http://artskart.artsdatabanken.no>) fra influensområdet. Ut fra nyere registreringer i artskart er det grunnlag for å avgrense et svært viktig viltområde, Hakaneset, vest for lufthavna og rv82, sør for rv885 (se kap. 3.9.1).

Området er et svært viktig viltområde, både som hekkeområde og som raste- og næringsområde for våtmarksfugl på trekk. Det er registrert hekking av bl.a. de nasjonalt sjeldne og rødlistede artene skjeand (NT) (1999 og 2000), snadderand (NT) (2011) og stjertand (NT) (2012) samt en rekke andre arter hvorav brunnakke, gravand (1985 og 2005), vipe (NT) og steinvender spesielt kan trekkes fram. Trolig hekker også svarthalespove av underarten *islandica* (EN) enkelte år. Underarten *islandica* hekker spredt fra Møre og Romsdal til Vest-Finnmark, med et tyngdepunkt i utbredelsen i nordlige deler av Nordland (Direktoratet for naturforvaltning 2009, Strann m. fl. 2012). Bestandsstørrelsen er usikker, men basert på målrettet feltarbeid i 2011 er bestanden i Norge av underarten *islandica* anslått til 50-60 par (Strann m.fl. 2012). Arten er med andre ord en svært sjelden hekkefugl i Norge. Brushane (VU) har spillplass i området, og hekker trolig.

Det er svært sjeldent i Norge at snadderand, stjertand og skjeand har hekket på samme lokalitet. Av årvisse hekkefugler kan også nevnes stokkand, brunnakke, krikand, siland, ærfugl, grågås (2011 ca. 25 juvenil), fiskemåke (NT), steinvender, vipe (NT), rødstilk, tjeld og svartbak. Forøvrig er det registrert hekketorsk av hettemåke med 1 par, samt at rødnebbterne gjør årvisse forsøk på hekking uten å lykkes (rundt 10 par).

Det er registrert en rekke våtmarksarter på trekk eller næringssøk i området (maks. antall registrerte er angitt): brushane (VU, 40, økende senere år), stokkand (9), krikand (8), grågås (50), brunnakke (13), storspove (NT, 2), sotsnipe (7), rødstilk (5), steinvender (2), fiskemåke (NT, 8). Andre arter som er observert er myrhauk (VU), havørn og stær (NT, 6). Lokaliteten er videre næringssøk-område for svaler, låvesvale og sandsvale under spesielle værforhold. Kortnebbgås og hvitkinngås benytter området som rasteområde på vårtrekket i varierende antall.

Under dette feltarbeidet ble det gjort noen registreringer av fugl innenfor lufthavnområdet. Et kull av lirype, to voksne + kyllinger, ble registrert innenfor gjerdet på nordsiden, ved «Steinhaugen». Det ble videre registrert 5 småspover både innenfor lufthavnområdet og i myrområdene på nordsiden. Andre registreringer i umiddelbar nærhet til lufthavna var: gråhegre (1), gråsisik (lite antall), låvesvale (ca. 15), løvsanger, gulspurv (2), heipiplerke (lite antall), fiskemåker (NT, ca. 20) og siland (1 voksen, 5 unger). Storspove (NT) og brushane (VU) er registrert i august 2012 i influensområdet på østsiden av lufthavna i følge artskart (<http://artskart.artsdatabanken.no>), i tillegg til registreringene av disse artene ved Hakaneset.

Med unntak av «toppåret» 2008, med 19 kollisjoner med fugl, så ligger Skagen relativt lavt, med 2 – 6 tilfeller i perioden 2009 – 2012 (http://www.luftfartstilsynet.no/flysikkerhets-statistikk/C_Birdstrike1.htm). I lufthavnområdet er det i perioder en del gås, tjeld og måker. Det har vært noen få enkelttilfeller av at elg har kommet seg innenfor gjerdet.

Figur 10. Venstre: småspove. Høyre: gulspurver og låvesvaler på gjerdet ved lufthavna. Foto: Oddmund Wold.

3.8 Naturtypelokaliteter

Det er ikke registrert arealer på land som fyller kravene for naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007a) innenfor lufthavnområdet eller i umiddelbar nærhet til lufthavna (dvs. i influensområdet). Selv om arealene i tilknytning til lufthavna ikke kan kartlegges som naturtypelokaliteter (dvs. spesielt viktige områder for biologisk mangfold) har de likevel en viss verdi mht. biologisk mangfold.

I et mindre område på sørsiden av flystripa er det således registrert skjellsand i fjæresona (fig.11). I følge lokalkjente ved lufthavna har det tidligere blitt tatt ut skjellsand her for bruk til kalking. Det er sannsynlig at det forekommer skjellsand i et større areal i gruntvannsområdene sør for lufthavna. Skjellsandforekomster regnes som en marin naturtype etter DN-håndbok 19 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007b). Som viktige eller svært viktige forekomster regnes forekomster med areal over 100 daa. Det er dermed et potensial for en marin verdifull naturtype her. Fullstendig kartlegging av marine naturtyper er ressurskrevende og utføres med bruk av lettseismisk utstyr ombord i båt sammen med prøvetaking av bunnsedimentene (Direktoratet for naturforvaltning, 2007b). Slik registrering ligger utenfor rammene for denne kartleggingen, men forekomsten er rapportert av oss til NGU som i samarbeid med Havforskningsinstituttet og NIVA foretar kartlegging av marine naturtyper, deriblant skjellsandforekomster i 2012-2013.

Sannsynligvis har disse gruntvannsområdene sør for lufthavna en middels eller stor verdi mht. biologisk mangfold.

Figur 11. Skjellsandforekomst øverst i fjæresona er merket med rødt. Sannsynligvis er det større skjellsandforekomster i gruntvannsområdene på sørsida av lufthavna.

3.9 Viltområder

Tre viltområder er registrert innenfor en radius på 2 – 3 km fra lufthavna (tab.2). Felles for alle viltområdene er at det er nokså mangelfull eksisterende dokumentasjon, og våre befaringer gir kun et øyeblikksbilde av fuglefaunaen. Oppfølgende undersøkelser anbefales.

Tabell 2. Verdisatte viltområder i tiltaks- og influensområdet ved Stokmarknes lufthavn, Skagen. Bokstavkoder (A, B, C) i verdibegrunnelsen viser til verdisetting etter DN-håndbok 11-1996 og 13-2007.

Lok.nr.	Naturbase ID	Lokalitetsnavn	Viltområde	Verdi DN
1		Hakaneset	Raste-, hekke- og beiteområde	A
2	BA00023875	Skagenmyran	Hekkeområde	B
3	BA00023874	Hauknes	Rasteområde kortnebbgås	A

3.9.1 Hakaneset

Lokalitet	1. Hakaneset
Lokalitetsnummer Naturbasen	
Lokalitetsnummer Natur 2000	186613501
Viltlokalitet	Raste-, hekke- og beiteområde
Verdisetting	A - Svært viktig
Areal (daa)	257 daa
Besøkt dato	Eksisterende dokumentasjon

Innledning: Lokaliteten er tidligere ikke kartlagt i forbindelse med viltkartlegging i kommunen. Beskrivelsen er basert på registreringer av Jens-Are Johansen, Hadsel kommune, ved observasjoner rapportert i Artsobservasjoner/Artskart, samt befaring av Oddmund Wold i østre del av området. Området er ganske godt undersøkt når det gjelder hekkefugler, men det er svært sparsomt med registreringer i trekkperioden. Lokaliteten er avgrenset som vist på kart.

Figur 12. Avgrensning av viltområde Hakaneset.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Viltområdet består av et våtmarksområde med strandenger og flere små vann og vannforekomster samt fjæresonen med nærliggende gruntvannsområde. Vestlige del omfatter noe

dyrket mark. En busslomme/rasteplass ligger inntil området i nord. Lokaliteten ligger på begge sider av rv82, på vestsiden i vika ved Hakaneset og på østsiden omfatter lokaliteten ei vik avgrenset av utfylling ved Stokmarknes lufthavn, rv82 og strandlinja i nord.

Figur 13. Lokaliteten sett fra nordsiden mot sørøst (fra Google earth).

Områdebeskrivelse:

Området er et svært viktig viltområde, både som hekkeområde og som raste – og næringsområde for våtmarksfugl på trekk. Det er registrert hekking av bl.a. de nasjonalt sjeldne og rødlistede artene skjeand (NT) (1999 og 2000), snadderand (NT) (2011), stjertand (NT) (2012) og samt en rekke andre arter hvorav brunnakke, gravand (1985 og 2005), vipe (NT) og steinvender kan trekkes spesielt fram. Det er svært sjeldent i Norge at snadderand, stjertand og skjeand har hekket på samme lokalitet. Trolig hekker også svarthalespove av underarten *islandica* (EN) enkelte år, muligens årlig, da arten er årviss i området (Jens-Are Johansen pers.medd.). Første registrering av svarthalespove på lokaliteten er fra 2005 (Strann m. fl. 2012). Det er mulig at Lomstjønna i lokalitet 2, Skagenmyran (BA00023875), også kan være en del av samme hekkelokalitet, og evt. næringsområde (Strann m.fl. 2012). Brushane (VU) har spillplass i området, og hekker trolig. Av årvisse hekkefugler kan nevnes stokkand ($\pm$ 4 kull); brunnakke (2-3 kull); krikkand (2 kull); siland (2-3 kull); ærfugl (1-2 kull); grågås 4-5 kull (2011 ca. 25 juvenil); fiskemåke (NT) (4-6 kull); steinvender (1 kull); vipe (NT, 1-2 kull) (2012, 2 juvenil); rødstilk (2-3 kull); tjeld (2 kull) og svartbak (1 kull). Forøvrig er det registrert hekkeforsøk av hettemåke med 1 par, samt at rødnebbterne gjør årvisse forsøk på hekking uten å lykkes (rundt 10 par).

For øvrig er det registrert en rekke våtmarksarter på trekk eller næringssøk i området (maks. antall registrerte er angitt): brushane (VU, 40, økende senere år), stokkand (9), krikand (8), grågås (50), brunnakke (13), storspove (NT, 20), sotsnipe (7), rødstilk (5), steinvender (2), fiskemåke (NT, 8) og rødnebbterne (100). Andre arter som er observert er myrhauk (VU), havørn og stær (NT, 6). Lokaliteten er videre næringssøk-område for svaler som låvesvale og sandsvale under spesielle værforhold. Kortnebbgås og hvitkinngås benytter området som rastemråde på vartrekket i varierende antall. Den rike forekomsten av hekkende vannfugl tyder på at predasjon av villmink ikke er noe stort problem for tiden (Strann m. fl. 2012).

Figur 14. Siland-kull i vika ved lufthavna. Foto: Oddmund Wold.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Området ligger nær vei og bebyggelse/jordbruksområder, og er noe påvirket av forstyrrelse og ferdsel. Fuglelivet er sårbart for forstyrrelser, særlig ved ferdsel av folk. Løse hunder er et spesielt stort problem.

Verdisetting:

Viltområdet er vurdert som svært viktig (A) da lokaliteten er både et svært viktig hekkeområde og raste – og næringsområde for våtmarksfugler. Et sjeldent høyt antall rødlistearter av fugl hekker/hekker trolig eller har hekket i området, blant annet svarthalespove (EN, prioritert art etter Naturmangfoldloven), brushane (VU) og de nasjonalt sjeldne hekkefuglene snadderand (NT), stjertand (NT) og skjeand (NT).

Forvaltningsråd

Området er svært lett tilgjengelig, og det bør ikke legges til rette for enklere tilgang til området. Ferdsel bør kanaliseres. Evt. søppel i området bør fjernes, for øvrig bør området overlates til fri utvikling. Området bør overlates til fri utvikling, og ytterligere inngrep bør unngås.

3.9.2 Skagenmyran

Lokalitet	2. Skagenmyran
Lokalitetsnummer Naturbasen	BA00023875
Lokalietsnummer Natur 2000	186613502
Viltlokalitet	Hekkeområde måkefugler (tyvjo og måker)
Verdisetting	B - Viktig
Areal (daa)	3710 daa
Besøkt dato	16.08.2012

Innledning:

Lokaliteten er tidligere kort beskrevet som viltområde i Naturbasen. Områdets funksjon er angitt som hekkeområde for vade-, måke – og alkefugler, men uten nærmere områdebeskrivelse i Naturbasen. Sørliche del av området er befart 16.08.2012 av Oddmund Wold. Supplerende opplysninger er gitt av Jens-Are Johansen, Norsk Ornitologisk Forening, Hadsel. Ornitologisk er området mangelfullt kartlagt.

Området utgjør 3,7 km² (3709 daa), og ligger i sin helhet utenfor Avinors eiendommer. Det var derfor ikke en del av oppdraget å foreta en fullstendig befaring av dette området i denne sammenheng. Området bør dokumenteres bedre mht. fugl og vegetasjon/myrstrukturer. Dette er sannsynligvis en viktig forekomst av kystmyr, A08, tilsvarende landskapsdel kystnedbørsmyr (VU) i følge Lindgaard & Henriksen (2011).

Beliggenhet og avgrensning

Området ligger på nordsiden av Stokmarknes lufthavn, nord for rv 892, og er et myrområde på 3709 daa. Mot nord og øst er viltområdet avgrenset stort sett mot veien «Markmarka», mot vest er området i hovedsak avgrenset mot dyrket mark.

Figur 15. Viltområdet er dominert av et relativt artsfattig høymyrkompleks. Foto: Oddmund Wold.

Områdebeskrivelse

Lokaliteten er tidligere (1986) registrert som hekkeområde for svartbak, tyvjo (NT) og fiskemåke (NT). Yngling av sildemåke (koloni) er registrert de senere årene. Smålom, tjeld og myrsnipe er andre arter som er hekker i myrområdet. Oter (VU) opptrer regelmessig. Det er mulig at svarthalespove av underarten *islandica* (EN) kan ha hekket enkelte år i områdene omkring Lomstjønna, bl.a. i 2010 (Strann m.fl. 2012). Det er mulig at Lomstjønna kan være en del av samme hekkelokalitet som Hakaneset, og evt. næringsområde (Strann m.fl. 2012).

Området er dominert av et større høymyrkompleks med godt utviklede strukturer. Vegetasjon og flora er raskt registrert i sørlige halvdel av området, og gir et relativt trivielt inntrykk, med krekling, røsslyng, torvull, molte, bjørneskjegg, dvergbjørk, soldogg-arter, hvitlyng osv., med rusttorvmose og andre torvmoser, gråmoser og reinlav-arter. Området er oppbrutt av bekkedrag og gamle torvgraver med noe rikere vegetasjon, som flaskestarr og duskull.

Bruk, tilstand og påvirkning

Området er et relativt stort myrområde, noe påvirket av grøfting og oppdyrking i randsonen, tidligere uttak av brenntorv, og en gammel vei som går gjennom området i østre halvdel.

Verdisetting

Området er vurdert som viktig (B) da lokaliteten er et viktig hekkeområde for flere rødlistede fuglearter, samt sannsynlig leveområde for oter (VU). Dersom svarthalespove (EN) hekker regelmessig i området bør verdien økes til svært viktig (A).

Forvaltningsråd

Ingen spesielle ut over at området bør overlates til fri utvikling, og ytterligere inngrep bør unngås.

3.9.3 Hauknes

Lokalitet	3. Hauknes
Lokalitetsnummer Naturbasen	BA00023874
Lokalitetsnummer Natur 2000	186613503
Viltlokalitet	Rasteområde kortnebbgås
Verdisetting	B - Viktig
Areal (daa)	157 daa
Besøkt dato	16.08.2012

Innledning:

Lokaliteten er et område som tidligere er kort beskrevet i Naturbasen som rasteområde for kortnebbgås vår og høst hvor det er observert opp til 600 individer på trekk.

Figur 16. Viltområdet er dominert av dyrket mark og utenforliggende gruntvannsområder. Foto: Oddmund Wold.

Beliggenhet og avgrensning

Området ligger 2,5 – 4 km nordøst for Stokmarknes lufthavn, på sørøstsiden av rv 82.

Områdebeskrivelse

Lokaliteten består av et gruntvannsområde samt dyrket mark mellom sjøen og veien. Opptil 600 kortnebbgås er oppgitt å kunne raste i området. Det antas at gruntvannsområdet har verdi som rasteområde også for andre våtmarksarter, men dette er lite undersøkt. En flokk med 35 – 40 siland-hanner ble observert i området 15.08.2013.

Bruk, tilstand og påvirkning

Området er påvirket av grøfting og oppdyrking. Oppdyrkingen gjør området attraktivt som rasteområde for kortnebbgås.

Figur 17. Silender ved Haukneset. Foto: Oddmund Wold.

Verdisetting

Området er vurdert som viktig (B) da lokaliteten er et viktig rasteområde for kortnebbgås samt flere trolig flere våtmarksfugl i de utenforliggende gruntvannsområdene.

Forvaltningsråd

Ingen spesielle ut over at landområdet bør skjøttes på tilsvarende måte som nå, og at ytterligere fysiske inngrep bør unngås. Området bør dokumenteres bedre mht. fugl.

3.10 Rødlistearter

Registrerte rødlistearter i lufthavnområdet og influensområdet er i hovedsak knyttet til fugl. De fleste rødlistede fugleartene er først og fremst lokalisert til viltlokaliteten Hakaneset rett vest for lufthavna. Her hekker eller hekker trolig en rekke nasjonalt sjeldne arter som svart-halespove (EN) og snadderand (NT), stjertand (NT) og skjeand (NT). Brushane (VU) har fast spillplass i området. Storspove (NT) hekker trolig også. Tyvjo (NT) og fiskemåke (NT) hekker i Skagenmyran nord for lufthavna. Oter (VU) er også registrert her. En rekke rødlistede fuglearter er registrert på trekk og/eller næringssøk i området, som myrhauk (VU) og stær (NT) for eksempel.

3.11 Fremmede arter

Det er ikke registrert fremmede arter i kategoriene høy risiko (HI) og svært høy risiko (SE) innenfor lufthavnområdet, men langs veier og i kulturmark i influensområdet er det betydelige forekomster av tromsøpalme (SE) og noen mer spredte forekomster av hagelupin (SE).

Figur 18. Tromsøpalme i jordekant rett nord for lufthavna. Foto: Oddmund Wold.

3.12 Forvaltning

Det er foreslått forvaltningsråd for de verdiklassifiserte lokalitetene i kapittel 3.9. Forvaltningsrådene bør følges dersom man skal ivareta biologisk mangfold på naturtypelokalitetene.

4 KILDER

Artsdatabanken, 2010. Diverse tjenester på nett: Artskart, Artsobservasjoner og Rødlistebasen. www.artsdatabanken.no

Direktoratet for naturforvaltning, 2003. Kartlegging av ferskvannslokaliteter. DN håndbok 15-2000 (revidert i 2003).

Direktoratet for naturforvaltning, 2000. Viltkartlegging. DN-håndbok 11-2000.

Direktoratet for naturforvaltning, 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN håndbok 13-1999. 2 utgave 2007.

Direktoratet for naturforvaltning, 2009. Handlingsplan svarthalespove. Foreløpig utkast.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12: 1-279.

Fremstad, E. & Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 2001-4. 231s.

Fylkesmannen i Nordland, 2007. Viltkartlegging i Nordland. Retningslinjer fra Fylkesmannen til kommunen. 5 s.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim. 214 s.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge – Teoretisk grunnlag, prinsipper for inndeling og definisjoner. Naturtyper i Norge versjon 1.0 Artikkel 1: 1-210.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim. 112s.

Luftfartstilsynet. 2013.

http://www.luftfartstilsynet.no/flysikkerhets/statestikk/C_Birdstrike1.htm

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk. Hønefoss.

NINA naturdata as 2005. Natur2000 v. 3.5. Et databaseverktøy for registrering av naturforekomster.

Norges geologiske undersøkelse 2013. <http://www.ngu.no>

Strann, K.-B. (red.), Frivoll, V., Sortland, F., Lorentzen, N.H., Riser, C.W., Jensen, A. og Våge, H. 2012. Hekkestatus hos svarthalespove *Limosa limosa islandica* i Nord-Norge – NINA Rapport 833. 63s.

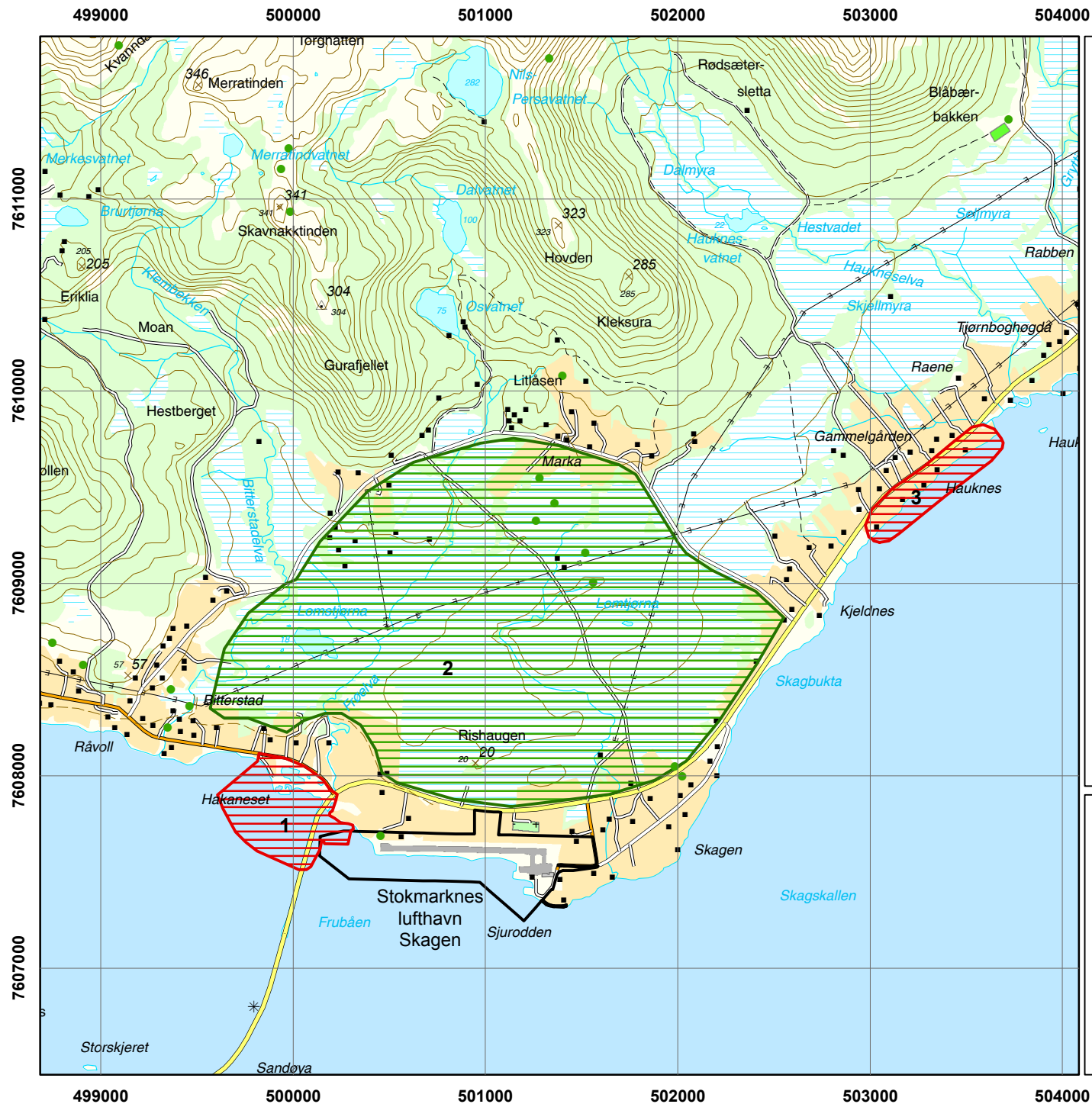
Wold, O. 2013. Reguleringsplan og konsekvensutredning for Stokmarknes lufthavn. Naturmiljø. Asplan Viak-notat 31 s.

Ødegaard, F., Bakken, T., Blom, H., Brandrud, T. E., Stokland, J. N. & Aarrestad, P. A. 2005. Habitatklassifisering og trusselvurderinger av rødlistearter. Forslag til standardisert system. NINA Rapport 96. 39 s.

Økland K.A. 1981. Inndeling av Norge til bruk ved biogeografiske oppgaver – et revidert Strand-system. – Fauna, Oslo 34 (4): 167–178.

VEDLEGG 1

Kart over viltområder

STOKMARKNES LUFTHAVN, SKAGEN

Biologisk mangfold

Viltområder

Lokalitetsnummer henviser til Avinors BM-rapport 6-2012.

 Svært viktig viltområde (A)

 Viktig viltområde (B)

 Eiendomsgrense

Lokalitetsnr	Lokalitetsnavn	Funksjon	Verdi
1	Hakaneset	Raste-, hekke- og beiteområde	A
2	Skagenmyran	Hekkeområde	B
3	Hauknes	Rasteområde	A
		Kortnebbgås	A

Dato: 14.03.2013

 asplan viak

Kartgrunnlag: N50, Avinors generelle avtale. Alle områder digitalisert med N5 bakgrunnsdata

Datum: Euref89 (WGS84)
Kartprojeksjon: UTM Sone 33

Målestokk
1:30 000

0 150 300M

VEDLEGG 2

Tabell 3. Oversikt over prioriterte naturtyper som skal kartlegges etter DN (2007).

Myr	Rasmark, berg og kantkratt	Fjell	Kulturlandskap	Ferskvann/våtmark	Skog	Havstrand/kyst
Lavlandsmyr i innlandet	Sørvendt berg og rasmark	Kalkrike områder i fjellet	Slåttemark	Deltaområde	Rik edellauvskog	Sanddyne
Kystmyr	Kantkratt		Slåtte - og beitemyr	Evjer, bukter og viker	Gammel edellauvskog	Sandstrand
Palsmyr	Nordvendt kystberg og blokkmark		Artsrik veikant	Mudderbank	Kalkskog	Strandeng og strandsump
Rikmyr	Ultrabasisk og tungmetallrikt berg i lavlandet		Naturbeitemark	Kroksjø, flomdam og meanderende elveparti	Bjørkeskog med høgstauder	Tangvoll
Kilde og kildebekk i lavlandet	Grotter/gruver		Hagemark	Stor elveør	Gråorheggeskog	Brakkvannsdelta
			Lauveng	Fossesprøytsone	Rik sumpskog	Rikt strandberg
			Høstingsskog	Viktig bekke-drag	Gammel lauvskog	
			Beiteskog	Kalksjø	Rik blandingsskog i lavlandet	
			Kystlynghei	Rik kulturlandskapssjø	Gammel barskog	
			Småbiotoper	Dam	Bekkekløft og bergvegg	
			Store gamle trær	Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	Brannfelt	
			Parklandskap	Ikke-forsuret restområde	Kystgranskog	
			Erstatningsbiotoper		Kystfurskog	
			Skrotemark			